

zamelen, dat daartoe de theorie der kennis kunne worden opgebouwd.

Subsidiair doet dan daarbij dienst de kennisneming van den strijd die over onderwerpen, hiernee saamhangende, van Calvinistische zijde gevoerd is met de Roomschen over de openbaring, met de Anabaptisten en anderen over de illuminatio, met de Lutherischen over de rede in den gevallen mensch met de Socinianen over de rede en de openbaring, met de Cartesianen over het uitgangspunt van alle zekerheid, en met anderen over het verband tusschen kennis en gevoel, over het nominalisme, en over de aangeboren begrippen.

17.

Wat eindelijk de onderscheidene vakken van wetenschap aangaat, die niet tot de theologische wetenschap behooren, zoo wordt de studie dezer vakken in het algemeen beheerscht door de Calvinistische beelden omtrent de schepping, de soevereine regeering Gods over de wereld, het wezen van den mensch en van den kosmos, den val in zonde met de daaruit voortvloeiende versterking van de oorspronkelijke schepping, zoo in als buiten den mensch, en omtrent de genade, die deels algemeen, deels bijzonder van aard, zoo wel den tegenwoordigen stand der dingen beheerscht als het einddoel van aller dingen verloop en ontwikkeling bepaalt. Uit deze onderscheidene gegevens vloeit een tegenstelling voort tusschen hetgeen alleen krachten de schepping en hetgeen krachten herschepping in gewijzigden vorm bestaat, en het is de telkens zich openbarende verhouding tusschen deze beelden, die van Calvinistische zijde beheerscht wordt door de wijze, waarop het Calvinisme de dingen der natuur en de dingen der genade onderscheidt en toch weer in verband zet.

In de tweede plaats moet elk afzonderlijk vak van studie rekening houden met de bijzondere gegevens, die met opzicht tot de voorwerpen waarmede zij zich bezighoudt, in de Calvinistische beelden, en dus ook in de bron, waaruit zij vloeit, d.i. in Gods Woord gegeven zijn.

En in de derde plaats heeft elk afzonderlijk vak van studie zich, in het algemeen en bij elk onderdeel, rekening te geven van de inzichten, die in den Calvinistischen levenskring over zulk een vraagstuk steeds gevonden hebben, of ook bij wettige gevolgtrekking uit de naaste en de meer verwijderde beginselen van het Calvinisme voortvloeien.

Dit laatste, met dien verstande, dat krachten deze beginselen tevens kritiek op de tot dusver heerschende inzichten worden uitgeoefend, en bij verschil van inzicht tusschen de onderscheidene Calvinistische personen of groepen, aan de beginselen de beslissing blijft.

Bij zich voordoende strijd tusschen de gegevens der ervaring en de gegevens der Heilige Schrift, eischt het Calvinistische beginsel, dat of de onjuistheid der uit die natuurlijke gegevens getrokken conclusie worde

aangevoeld, of de onjuistheid van opvatting bij de uitlegging der Heilige Schrift worde beleden.

18.

Langs dezen weg moet en de theorie onzer kennis en elk organisch deel der wetenschap, en eindelijk het geheel der wetenschap, ten laatste zoo komen te staan, dat de grondslag der Gereformeerde beginselen geheel en uitsluitend het gansche gebouw der wetenschap drage, en wel in dien zin, dat er niet één enkel rustpunt voor onze wetenschap overblijft, dat niet door onze beginselen gewaarmerkt zij.

Voor Copie conform.

KUYPER,

h. t. Abactis.

Amsterdam, 15 Nov. 1895.

— Hoe men op het „recht om niet te jubileeren" reageert.

Den laatsten tijd volgde in de bladen de eene publikatie de andere op, dat iemand gebruik wilde maken van zijn recht om niet te jubileeren.

Waarschijnlijk zal men nieuwsgierig zijn te vernemen, hoe hierop wordt gereageerd.

Wat ik zelf ook zulk een verzoek deed, waarvoor ik de motiveering reeds vroeger aangaf en mijn „jubileum" — dat volgens mijn besef geen volwaardig jubileum kon heeten — thans achter den rug ligt, kan ik daaromtrent uit eigen ervaring eenige inlichtingen verschaffen.

De eerste, die zulk een verzoek poogt te negeeren, is de pers.

Klaarblijkelijk voelt deze zich als „Koningin der aarde" boven recht en wet verheven.

Toch gelukte het mij aan interviews te ontkomen en slaagde ik erin aan den aandrang om eigen doopceel te lichten weerstand te bieden.

Des te meer bewonderde ik daarom den spurzijn, waarmee verschillende bijzonderheden werden opgediept en ben ik er erkentelijk voor, dat men aan mijn verzoek om zich van beschouwingen te onthouden, heeft gevolg gegeven.

Voorts kan ik aanstaande jubilarissen er op voorbereiden, dat men op strikte eerbiediging van zijn wensch niet moet hopen.

Toch mist de publicatie van zoo'n wensch niet alle uitwerking.

Men behoeft de eigen woning niet te ontvluchten. Mij althans heeft men aan den arbeid gelaten.

Wel werden mij door telegraaf- en postdienst en ook op andere wijze gelukwensen in uiteenlopende vormen toegezonden.

Maar dat zou ook zijn geschied, wanneer ik mij buitenslands bevond.

Het zou veel tijd rooven, indien ik ieder per-

de beide groote mannen. Bij wat zij gemeen hebben: dat beiden op een afstand van hun object gaan staan, hun figuren zoo geestelijk hebben verwerkt, dat ze zonder passie u de gebeurtenissen toonen en hun personen teekenen, benaderen zij dit toch van verschillende kanten. Bij Dickens beweegt zich alles. Hij laat in het uiterlijke zich de ziel steeds wisselend weerspiegelen. Zijn toneelen zijn toneelen van gebaren, grimassen, wondere gezichten en grappige situaties. Het is poppenspel en zijn figuren zijn marionetten.

Bij G. echter overweegt de meditatie. Hij voert rechtstreeks naar het inwendige. Hij laat zijn personen meer denken dan handelen. Daarnaast geeft hij van hen (en daarin zoekt hij zijn kracht) een enkele typeering, die overweegt, terwijl ze daarmee stierlijk terugkeeren. Zijn menschen zijn karakterpoppen, met enkele typeerende eigenschappen.

Soames, de hoofdpersoon, heeft steeds een snif, en zijn neus staat opgetrokken naar één kant.

Swinton ziet ge steeds weer: groot, bulky. He has a „chest"; zoo verklaart hij het zelf. Old-Jolyon heeft een „chin", het merkteken van zijn geweldige wilskracht. Fleur is: slim, eager, with clear-glancing hazel eyes, dark-lashed white lids. Michael is de jonge man met het onregelmatige sympathieke gezicht en groote ooren, die hij kan „prick"! Zoo gaat het door. Deze typeering stelt hooge eischen aan intellect en liefde van den schrijver beide. Want het is niet gemakkelijk, het typeerende van de menschen altijd te vinden. Het is het privilege van hen, die de ware levenswijze in zelfverloochening hebben gevonden. Hier moet zeer zeker eerst die passielooze, dat is onbevooroordeelde beschouwing veroverd zijn, waardoor aan de figuren recht wedervaar, en ze niet worden gezet op een plaats, waar ze niet mogen staan. Aan Galsworthy de groote eer, dat hij dit kan. Een bewijs van zijn in alle opzichten aan ware menscheeljkheid zoo rijke persoonlijkheid.

Een opmerkelijke eigenschap van G. is ook, en deze moet scherp in het oog worden gevat, wil men zijn bedoeling kunnen vinden en wegen, dat hij een schrijfwijze volgt, die wij een indirecte zouden kunnen noemen. Zijn techniek is er een, die haar kracht zoekt in secundaire beschrijving. Dit wil zeggen, dat bijna steeds alle figuren voor ons worden beschreven, zooals ze gezien worden door de oogen van anderen. Het spreekt vanzelf, dat men daarvan ook bij andere schrijvers voorbeelden vindt. Maar bij onzen auteur is het hoofdzaak. Hij baseert er zijn geheele kunst op. Zelfs met zijn hoofdpersoon, Soames, is dat voortdurend het geval. Anderen spreken over hem en typeeren hem, soms met een enkele karakteristieke uiting. G. bereikt daardoor, dat zijn boek een eenheid vormt, die niet kan worden uit elkaar gehaald. Alle personen komen op deze manier in relatie tot elkaar te staan. Heel de cyclus wordt zoo in elkaar

mijn dankbaarheid uitsprak voor al die blijken van meeleven en waardeering.

Mag ik daarom bij deze voor dat alles mijn hartelijken dank betuigen?

En wil men dit aanvaarden als volstrekt eenige dankbetuiging?

Het zou veel tijd rooven, indien ik ieder persoonlijk moest antwoorden.

Maar niet minder hartelijk is mijn erkentelijkheid jegens allen, die zich strikt aan mijn wensch hebben gehouden en dien datum zwijgend lieten passeren.

HEPP.

De beteekenis van de Genestet's poëzie.

I.

Gelijk men weet was het in deze week (op den 21en Nov.) honderd jaar geleden, dat de dichter P. A. de Genestet geboren werd.

Alom heeft men in de pers aan dit feit de aandacht geschonken met biografische en beschouwende artikelen, met foto's en reproducties van facsimiles; in bijzondere, voor het doel belegde bijeenkomsten is de Genestet „herdacht"; er is over hem en zijn werk gesproken in grooten en kleinen kring — in één woord, de menschen van dezen tijd hebben zich gesteld voor de vraag naar de beteekenis van den dichter uit het midden der vorige eeuw.

En dan was de eerste quaestie, waarvoor men kwam te staan, de opmerkelijke verandering in de belangstelling voor de Genestet en zijn werk.

In zijn eigen tijd was die belangstelling groot. Al aanstonds viel het letterkundig werk op, dat hij leverde aan den Amsterdamschen Studenten-almanak van de jaren 1849—1851. Een gedicht als „Het Schotje" (hekeling van de afscheiding in de professorenbank tusschen de hoogleraren van het Athenaeum, zooals toen de Universiteit heette, en die der Seminariën) maakte hem bekend ook buiten den Studentenkring. En de bundel „Eerste Gedichten", die in 1851 verscheen, vestigde reeds zijn naam als dichter, ofschoon hij toen nog niet aan het einde van zijn studietijd gekomen was. Ook vonden de grootere gedichten „Fantasio" en „De Sint-Nikolaasavond", die uit de Genestet's

gevolchten, terwijl ongezoekt en meesterlijk de gelegenheid wordt geschapen om des schrijvers wijsgeerige opmerkingen in te lassen. Hij weet zodoende zijn levensbeschouwing door heel het boek heen te weven, en schépt zich de gelegenheid om te zeggen wat hij wil. Meermalen is hij hier duidelijk in technisch opzicht de meerdere van menig een, zelfs b.v. van een Tolstoj.

Voor den lezer wordt echter daardoor het vinden van de ideeën van den schrijver moeilijker. Hij kunt hem pas kennen, wanneer ge hebt ontdekt wat de figuren waard zijn in G.'s oog. Dan eerst kan hun oordeel over anderen worden getaxeerd en vindt ge waar G.'s oordeel ligt. Daartoe moeten zijn personen heurteelings uw gids zijn. G. heeft een goed verstaander nodig, maar hij vraagt dat dan ook welbewust. Hij wil uw eigen gedachten aan het werk zetten. Hij wil begrepen worden. Wie zich daar evenwel toe zet, zal slagen. En dan merken we hier te doen te hebben met een goede, sterke en veelszins behoudende geest.

Galsworthy is voorts een vijand van al het dik opgelegde en melodramatische. Hij haat vertoon en rhetorica, ook de goedkoopste effecten. Daarom verwondert het even, als aan het einde van Swan Song hij in het huis van Soames brand laat ontstaan. Een oogenblik denkt ge dan: zou hij toch niet hebben kunnen nalaten om zijn boek met het slingeren van een handgranaat te doen eindigen? Al spoedig geeft hij ook dit weer die wending, die echt Galsworthy is. Het is hem niet om het verbranden van het huis te doen en een daarbij behorend effect, maar om de heidenmoed van Soames te laten uitkomen, zooals hij alleen, tot het komen van de brandweer, het vuur bestrijdt in zijn kostbare schilderijen-verzameling, met behulp van blusschapparaten. Het huis wordt echter gered. Het is of de schrijver zeggen wil: deze goedkoopste explosies heb ik niet nodig. Het is mij niet om de ontkenning, maar om de ziel van den mensch te doen.

In het doorgronden van die menschenziel is G. dan ook een meester. Prachtig uitgewogen zijn zijn beschouwingen daarover, en hij is eerlijk en gevoelig in het aangeven van wat daar leeft. Opmerkelijke dingen zegt hij veel. B.v. wanneer Michael en zijn vader nadenken over de imposante persoon van een „Squire", die zij zoo juist bezocht hebben, en als zij zoeken naar het geheim van den invloed, die hij nog altijd heeft, laat hij den ouden Mont zeggen: Weet je wat het is? Hij denkt zooals Engeland in werkelijkheid denkt, en niet zooals het denkt dat het denkt. „Bij Jupiter", zegt Michael dan, „dat kon de ware diagnose wel eens zijn!"

Ook dit: er is een tijd, dat Fleur, jaloersch op de zelfstandige belangenspleer van haar man, waarin hij haar niet genoeg laat deelen, ook dezelfde tactiek gaat volgen om haar eigen zaken erop na te houden. Maar er ontstaat een situatie, waarvan ze hem eigenlijk toch wel op de hoogte zou willen brengen. Maar ze doet het niet,

POPULAIR-WETEN- SCHADDELUKE SCHETSEN

The Forsyte-Cyclus van John Galsworthy

III.

B.

Wanneer wij nu eerst onze aandacht richten op de formele eigenschappen van G.'s groote werk, dan valt in de eerste plaats bij zijn schrijfwijze op, dat zijn techniek geheel op het innerlijke is ingesteld. De taal is voor hem niet in de eerste plaats muziek, klank en vorm, maar uitdrukkingmiddel voor zijn gedachten. Dit is de ware, en in elk geval de diepzinnigste opvatting. Ze is voor hem voertuig voor de dingen, welke hij wil zeggen. G. is een beschouwende natuur, en laat dat in dit boek sterk uitkomen. Zelfs wanneer hij natuurbeschrijving geeft, is deze toch weer overwegend beschrijving van de stemming van de figuur door wie de natuur wordt gezien, en in samenhang daarmee grootendeels beschrijving van zielestemming tegelijk met de daarin opgewekte gedachten en beschouwingen. Men moet hier nooit aan dorheid denken. Deze is van G. zeer ver. Wel ligt erin opgesloten, dat hij steeds de dingen en de ziel tracht te pellen zoo ver mogelijk beneden de oppervlakte. Daardoor is de gedachte hem altijd de eerste. De vorm is daaraan ondergeschikt.

Het boek kenmerkt zich door een groote bezonkenheid en rust, vrucht van des schrijvers grondige kennis van werken en van zijn filosofischen geest. Voortdurend peinst hij over de dieperliggende waarden en waarheden van het leven. Zijn boek staat vol van wat hij daarin heeft gezien. Het lezen wordt op deze manier een hoog geestelijk genoegen. Wat hij geeft zal dan ook het meest worden gezien door hen, die in dezelfde richting zich bewegen als hij. De schrijver wordt het beste verstaan, wanneer eigen ontdekkingen en oordeelvellingen bij hem worden teruggevonden, anders zullen verschillende waardevolle gegevens den lezer voorbijgaan.

Zoo schrijvend echter wekt G. bij u de bewondering voor zijn scherpzinnigen geest als vanzelf, want zijn meesterschap over de taal blijkt zonneklaar, en hij weet classieke uitdrukking te geven aan de dingen welke hij te zeggen heeft. Scherp en helder komen ze voor u te staan. Er zijn heel wat „treffers" in zijn boek te vinden. Vele verschijnselen van het tegenwoordig leven vooral komen hier tot de meest juiste vormgeving.

In verband hiertoe dringt zich nu de vergelijking met Dickens op. Er is een kenmerkend verschil tusschen